AAN DE RAAD

Datum opgesteld	30 november 2021	**Behandelend ambtenaar**	J. Bakker
Datum agendering		**E-mailadres**	j.bakker@waadhoeke.nl
Onderwerp	Lidmaatschap Coöperatie DataFryslân	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	M.C.M. Waanders		

Samenvatting

De gemeente Waadhoeke beschikt over een schat aan gegevens. Deze data leiden, door datagedreven werken, tot slimmere en effectievere (dienst)verleningsprocessen en de totstandkoming van effectiever beleid. Samenwerken in de provincie met provincie, gemeenten, (wetenschappelijke) instellingen etc. helpen ons bij het gericht inzetten van datagedreven werken. Daarvoor is het voor de betrokken partijen nodig om data te delen, deze te leren interpreteren en om data in te zetten ter ondersteuning van het beleid en onze dienstverlening. In dit kader heeft het College van Burgemeester en Wethouders het voornemen lid te worden van de coöperatie DataFryslân U.A. (Uitgesloten van Aansprakelijkheid) per 3 februari 2022.

Artikel 160 lid 2 Gemeentewet schrijft voor dat het besluit tot oprichting van en deelneming aan de coöperatie DataFryslân U.A. niet genomen kan worden dan nadat de gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld wensen en bedenkingen mee te geven over het voorgenomen besluit. Voorgesteld wordt om de gemeenteraad te verzoeken hun wensen en bedenkingen ter kennis te brengen van het College.

Voorstel

1. De gemeenteraad heeft geen aanvullende wensen en bedenkingen ten aanzien van de voorgenomen toetreding tot de coöperatie DataFryslân door het College van Burgemeester en wethouders.

Inleiding

Binnen het openbaar bestuur groeit de behoefte aan nieuwe manieren om beleidskeuzes te onderbouwen. De toenemende hoeveelheid en diversiteit van data die in de maatschappij en binnen het bestuur worden gegenereerd hebben een groot maatschappelijk effect. De uitdaging is niet zozeer het vergaren van die data, maar het gericht inzetten ervan; daarvoor is het voor de betrokken partijen nodig om data te delen, deze te leren interpreteren en om te zetten in uitvoerbaar beleid. In dit kader stellen wij u voor om lid te worden van de coöperatie DataFryslân U.A. Onderstaand lichten wij toe waarom voorgesteld wordt voor deze rechtsvorm te kiezen en welke voordelen er behaald kunnen worden met een dergelijk lidmaatschap.

Het openbaar bestuur heeft uit de aard van haar werkzaamheden en organisatiestructuur soms moeite om de ontwikkelingen rond data bij te benen. Dat brengt het risico met zich mee dat er een steeds grotere kloof ontstaat met de rest van de maatschappij. Een maatschappij waarin steeds vaker beslissingen worden genomen op basis van data, complexe analyses en kunstmatige intelligentie. Door datagedreven te gaan werken kan het overheidsbeleid steeds meer worden gebaseerd op objectieve data. De coöperatie DataFryslân U.A. biedt een platform voor Friese maatschappelijke organisaties, waaronder overheden, om daar in gezamenlijkheid naartoe te werken en de vruchten ervan te plukken.

Ontstaan en professionalisering DataFryslân

DataFryslân werd begin 2019 opgericht als samenwerkingsverband van de Rijksuniversiteit Groningen, NHL/STENDEN, het Fries Sociaal Planbureau, Provincie Fryslân en de gemeenten Súdwest-Fryslân, Smallingerland en Leeuwarden. DataFryslân stimuleert het veilig delen van (micro)data en datagedreven werken binnen de eigen organisatie en die van de leden, bevordert de multidisciplinaire samenwerking tussen overheden, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven en propageert maatschappelijke innovatie en kennisontwikkeling om zo een meerwaarde te creëren voor Fryslân.

In de afgelopen twee jaar heeft DataFryslân zich met succesvolle onderzoeksprojecten en data-evenementen een vaste positie verworven in de Friese data-ecologie. DataFryslân heeft zijn bestaansrecht bewezen – zowel binnen het Friese openbaar bestuur als daarbuiten – en maakt zich op voor de volgende fase, waarin de doelstellingen verder worden uitgewerkt en het maatschappelijk draagvlak wordt verbreed. Het oorspronkelijke samenwerkingsverband van zeven partijen heeft in dat kader besloten om verder te gaan als coöperatieve vereniging en nodigt maatschappelijke partijen in Fryslân uit lid te worden.

Coöperatie als rechtsvorm

De coöperatie DataFryslân U.A. is een flexibele rechtsvorm zonder winstoogmerk die bij uitstek geschikt is om publieke taken als een maatschappelijke onderneming uit te voeren. De organisatie kan op een natuurlijk wijze meegroeien met maatschappelijk opgaven omdat haar leden vrije toe- en uittreding hebben. Gezamenlijk vormen de leden een slagvaardige marktpartij die zorgt voor de concentratie van vraag en aanbod en stimulering van de markt. Er ontstaan volumevoordelen waardoor data en expertise tegen scherpe tarieven kunnen worden ingekocht en kosten kunnen worden gedeeld. Als coöperatie kan DataFryslân zich nog sterker positioneren als een Friese data-autoriteit en primaire gesprekspartner zijn van zowel regionale als niet-regionale partijen. Drie verschillende lidmaatschapsvormen maken het voor iedere partij mogelijk om te kiezen voor een lidmaatschap dat optimaal bij de eigen organisatie past. Zo kan de coöperatie uitgroeien tot een

divers en krachtig samenwerkingsverband. U.A. staat voor uitgesloten aansprakelijkheid. Dit betekent dat de leden niet aansprakelijk zijn voor schulden van de coöperatie als die zouden ontstaan.

Als coöperatie krijgt DataFryslân de schaalgrootte die de leden de mogelijkheid biedt om samen de digitale agenda van Fryslân vorm te geven en het Fries openbaar bestuur naar een hoger niveau te tillen door data te verzamelen, te bestuderen, te bewerken en te delen in een veilige omgeving waarin de partijen altijd zelf eigenaar zijn van de data die zij inbrengen en zij zelf bepalen in welke mate Fryslân kan profiteren van de inzichten van de leden. Het resultaat is de stimulering van datagedreven werken en daarmee het verbeteren van de kwaliteit van beleidsbeslissingen.

Voorbeelden datagedreven werken binnen de gemeente Waadhoeke
In bijlage 3 en bijlage 4 leest u een tweetal voorbeelden waarbij data een belangrijke rol speelt in beleidskeuze en het sturen van onze dienstverlening in Waadhoeke. Dit zijn twee voorbeelden van het stimuleren van datagedreven werken en daarmee het verbeteren van de kwaliteit van beleidsbeslissingen binnen Waadhoeke. Bijlage 4 laat het gebruik van telefoniegegevens in het KCC voor het sturen van onze dienstverlening en het inplannen van capaciteit in het KCC zien.

Beoogd (meetbaar) effect
Lidmaatschap van de coöperatie DataFryslân draagt bij aan het bereiken van een beoordeling van onze dienstverlening met een 8,5 in 2025.

Motivering

Argumenten
1.1 Door lidmaatschap kunnen we veilig data delen
De coöperatie DataFryslân U.A. biedt haar leden een voorziening waarmee ze veilig hun microdata[1] kunnen delen. Ze blijven te allen tijde zelf eigenaar van deze data en kunnen ook zelf beslissen welke data ze ter beschikking willen stellen aan het Friese datalandschap. Het spreekt voor zich dat door meer data te delen de leden zelf meer kunnen leren om meer inzichten te verkrijgen die ze kunnen toepassen en vertalen in nieuw beleid, maar de beslissing is aan de leden zelf. Vanzelfsprekend voldoen we aan wet- en regelgeving op het gebied van privacy en informatiebeveiliging.

1.2 Door lidmaatschap ontstaat een shared servicecentrum
Als leden Friese microdata met elkaar delen kan de coöperatie deze data publiceren en onderhouden, waarmee in wezen een shared servicecentrum ontstaat voor Fryslân op gebied van data en data sciencekennis. Het delen van microdata gebeurt op een manier die voldoet aan de eisen die worden gesteld aan informatieveiligheid en privacy.

[1] Microdata zijn koppelbare data op persoons-, bedrijfs- en adresniveau waarmee Nederlandse universiteiten, wetenschappelijke organisaties, planbureaus, statistische instanties in een EU-land onder strikte voorwaarden zelf statistisch onderzoek kunnen doen. Het borgen van privacy en het voorkomen van onthulling van personen of bedrijven is daarbij het uitgangspunt. Dit gebeurt in een beveiligde omgeving van het CBS.

1.3 *Lidmaatschap levert economische voordelen op*
Het lidmaatschap van de coöperatie DataFryslân staat open voor zowel publieke als private partijen. Voorwaarde is wel dat zij zich committeren aan de publieke doelstellingen van de coöperatie en bereid zijn hun middelen daarvoor in te zetten. Hierdoor ontstaat een samenwerkingsverband van Friese organisaties én landelijke datapartijen. Data, data scientists en andere specialisten worden met elkaar gedeeld, wat economische voordelen oplevert. Ook kunnen externe data en data-expertise scherper worden ingekocht als gevolg van volumekortingen.

1.4 *Elk lid telt, één gezamenlijke digitale samenwerkingsagenda*
Bij de inrichting van de governance is bewust gekozen voor een democratische opzet. Elk lid heeft minimaal één stem in de ALV, ongeacht de vorm van het lidmaatschap. Het dagelijks bestuur wordt elke vier jaar door de leden van de coöperatie gekozen. De Friese Digitale Samenwerkingsagenda bepaalt in hoofdzaak de onderwerpen waar DataFryslân zich mee bezighoudt en zorgt zo voor de provinciale samenhang en inhoud van het programma. Deze agenda wordt opgesteld door de Programma Adviescommissie (PAC), die bestaat uit minimaal 8 afgevaardigden van de leden.

1.5 *Drie soorten lidmaatschap, flexibel en op maat*
Alle betalende leden hebben het recht om gebruik te maken van de faciliteiten van de coöperatie, deel te nemen aan projecten van de coöperatie, mee te werken en deel te nemen aan het delen van kennis en ervaring binnen de door de coöperatie geïnitieerde projecten, om gebruik te maken van alle (mantel)overeenkomsten, die de coöperatie namens en ten behoeve van haar leden met derden heeft afgesloten, om voorstellen in te dienen ter behandeling in de algemene ledenvergadering en aan stemmingen en verkiezingen deel te nemen, op inzage te nemen in het ledenregister, in de notulen van de algemene ledenvergaderingen en van de PAC.

<u>Kanttekeningen</u>
1.1 Lidmaatschap van telkens vier jaar
Het lidmaatschap wordt telkens aangegaan voor vier jaar, tot wederopzegging, met een opzegtermijn van zes maanden. Tussentijds mag van lidmaatschapsvorm worden gewisseld, maar daarvoor is voorafgaand toestemming van de ALV nodig. Dit betekent dat vooraf vast moet staan welk lidmaatschap passend is gegeven de doelstellingen van de gemeente en haar financiële situatie.

1.2 Lidmaatschapsvorm bepaalt mate van zeggenschap
De keuze van de lidmaatschapsvorm bepaalt of een lid één, twee of drie stemmen in de ALV heeft. Afhankelijk van het aantal deelnemende partijen en hun keuze van het lidmaatschap kan dat betekenen dat de gemeente in het programma relatief gezien minder invloed heeft. Dit geldt uiteraard ook voor de andere leden.

1.3 Eigen ambitie bepaalt toegevoegde waarde lidmaatschap
De ambitie van de eigen organisatie speelt een rol bij de investering. Als veel onderzoeksvragen die niet op de gezamenlijke agenda staan worden neergelegd bij de coöperatie, zal extra moeten worden geïnvesteerd. Daar staat tegenover dat er, door veel vragen neer te leggen bij de coöperatie, bespaard kan worden op de kosten voor onderzoeksbureaus.

Analyse
Eén van de uitgangspunten van het programma dienstverlening is om onze dienstverlening te verbeteren door middel van slimme samenwerking intern, regionaal en landelijk. Zo hoeven we ons eigen wiel niet uit te vinden en kunnen we profiteren van schaalvoordelen. Een ander speerpunt van het programma dienstverlening is datagedreven werken met als doel onze (dienstverlening 's) processen slimmer en effectiever uit te voeren. Met het lidmaatschap van de coöperatie DataFryslân kunnen we gezamenlijk datagedreven werken stimuleren en de kwaliteit van beleidsbeslissingen verbeteren.

Alternatieven
Niet lid worden van DataFryslân zorgt ervoor dat gemeente Waadhoeke kennis, methodieken, analysesoftware en (micro)data zelfstandig moet inkopen en analyseren. Veel publieke en private organisaties zijn begonnen met het vormgeven van datagedreven werken. Beschikbare kennis, in de vorm van personele capaciteit, is schaars. Als relatief kleine organisatie heeft de gemeente Waadhoeke minder kans op het verwerven van deze schaarse capaciteit. Ook het verwerven van, over het algemeen, dure analysesoftware is met meerdere organisaties veel goedkoper. Dit geldt ook voor het verwerven van (micro)data bij externe partijen zoals bijvoorbeeld het CBS.

Vervolg
Na besluitvorming zal het College van Burgemeester en wethouders de inhoud hiervan verwerken en komen tot een definitief besluit tot toetreding van de Coöperatie DataFryslân U.A. per 3 februari 2022

Inwonersparticipatie

De coöperatie DataFryslân U.A. kent daarnaast meer stakeholders dan alleen de leden. Zo zijn inwoners en bezoekers van Fryslân nadrukkelijk in beeld als belanghebbenden en worden ze van harte uitgenodigd om bij te dragen, bijvoorbeeld door mee te denken over de Friese digitale agenda.

Communicatie
Communicatie binnen de organisatie zal plaatsvinden na definitieve besluitvorming.

Financiën
Voorgesteld wordt om te kiezen voor de lidmaatschapsvorm /Lab De kosten van dit lidmaatschap komen voor Waadhoeke neer op een bedrag van € 23.250 per jaar. De grondslag voor het aantal inwoners van de provincie Friesland is het door het CBS vastgestelde aantal provincie-inwoners op 1 januari van het kalenderjaar waarin het lidmaatschap wordt aangegaan. Bij jaarlijkse interne evaluatie kan blijken dat we, voor het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van datagedreven werken, overstappen naar de lidmaatschapsvorm /Hub. Meer informatie over de inhoud van de mogelijke lidmaatschappen leest u in bijlage 1.

Deze kosten kunnen in 2022 worden gedekt ten laste van het budget voor de programma Dienstverlening (6.040.100/38.030). Voor de volgende jaren moet het bedrag als autonome ontwikkeling worden opgevoerd in de Kadernota 2023-2027.
Het is aan te bevelen dit bedrag incidenteel in 2022 over te hevelen naar de post Bestuurlijke samenwerking onder Programma 1.

Juridisch kader
De tekst van artikel 160 lid 2 van de Gemeentewet luidt als volgt:
“Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.”
Bovenstaand artikel schrijft voor dat het college slechts tot oprichting van en deelneming aan een coöperatie besluit indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van een openbaar belang dat hier mee gediend wordt. Bovenstaand zijn de argumenten genoemd waarom de oprichting van de Coöperatie DataFryslân U.A. voorziet in het algemeen belang om te maken beleidskeuzes beter te kunnen ondersteunen met gebruikmaking van data.
Artikel 160 lid 2 Gemeentewet schrijft tevens voor dat het besluit tot oprichting van en deelneming aan niet genomen kan worden dan nadat de gemeenteraad in de gelegenheid is gesteld wensen en bedenkingen mee te geven over het voorgenomen besluit. Voorgesteld wordt om de gemeenteraad te verzoeken hun wensen en bedenkingen ter kennis te brengen van het college.

Bijlagen
Bijlage 1: 20211025 ONTWERP COÖPERATIE DATAFRYSLÂN UA v20211025
Bijlage 2: Adviesnota lidmaatschap DF
Bijlage 3 – Dorpsmonitor Sint Annaparochie
Bijlage 4 – Dashboard Telefonie

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2021-11-004046

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7-12-2021 ;

1. De gemeenteraad heeft geen aanvullende wensen en bedenkingen ten aanzien van de voorgenomen toetreding tot de coöperatie DataFryslân door het College van Burgemeester en wethouders.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 23-12-2021 ,

Signed By: Waanders, M.C.M. <m.waanders@waadhoeke.nl>
27/12/2021 13:18:29 CET
ID: 6e80b42b-e53f-4160-8aa2-72b934fd7aec
Auth: Scribble

, voorzitter

Signed By: Bruinsma, W. <w.bruinsma@waadhoeke.nl>
27/12/2021 11:26:57 CET
ID: 6e80b42b-e53f-4160-8aa2-72b934fd7aec
Auth: Scribble

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.